

них на застосування логістики в сфері готельного бізнесу, що сприятиме розширенню термінологічного і методичного апарату логістики як науки.

Список літератури

1. Кабушкин Н.И. Управление гостиницами и ресторанами: учеб. пособие / Н.И. Кабушкин. – Мн.: БГЭУ, 2008. – 416 с.
2. Мальська М.П. Готельний бізнес: теорія та практика: навч. посіб. / М.П. Мальська, І.Г. Пандяк. – К.: Центр учбової л-ри, 2009. – 472 с.
3. Смирнов І.Г. Логістика туризму: навч. посіб. / І.Г. Смирнов. – К.: Знання, 2009. – 444 с.
4. Талдыкин А.С. Международный опыт развития гостиничного бизнеса и его значение для России: автореф. дис. ... канд. экон. наук: 08.00.14 / А.С. Талдыкин. – М., 2008. – 20 с.
5. John R. Walker. Introduction to Hospitality / John R. Walker. -Prentice Hall, 1998.– 501p.
6. Гарбера О.Є. Сучасні тенденції розвитку світової готельної індустрії / О.Є. Гарбера // Економічний часопис - XXI. – 2010. – № 11-12. – С. 37-41.
7. Шатовська Т.Б. Логістичні аспекти управління ресурсопотоками готельного господарства / Т.Б. Шатовська // Праці Одес. держ. політехн. ун-ту. – 2011. – № 1 (35). – С. 289-294.
8. Сорокина А.В. Организация обслуживания в гостиницах и туристических комплексах: учеб. пособие / А.В. Сорокина. – М.: Альфа-М: ИНФРА-М, 2007. – 304 с.
9. Арт Пипл Групп [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <<http://hotel.artpeople.ru/articles/adminplan/>>.

УДК 303.094.5[005.093:334.735]

Педченко Н.С.

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДИКИ ТРЕНДОВОГО АНАЛІЗУ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНОЮ СКЛАДОВОЮ ПОТЕНЦІАЛУ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ТА ОРГАНІЗАЦІЙ СПОЖИВЧОЇ КООПЕРАЦІЇ

Запропоновано удосконалення системи управління соціальною складовою потенціалу розвитку підприємств та організацій споживчої кооперації на основі використання методики трендового аналізу.

Ключові слова: *потенціал розвитку, соціальна складова, трендовий аналіз, рівняння залежності, система управління, ефективність.*

Ефективна діяльність підприємств та організацій споживчої кооперації в першу чергу залежить від достовірності передбачення перспектив економічного розвитку на основі виявлення основних напрямків та загальних тенденцій змін. Збереження та подальший розвиток соціального напрямку споживчої кооперації є і залишатиметься важливим завданням підвищення економічної ефективності. Адаптованість такої соціальної ефективності та її перспективи пропонуємо визначити на основі математичного апарату, використання якого дозволить спрогнозувати майбутнє.

Проблему виділення соціальної складової в системі ефективного управління підприємствами та організаціями споживчої кооперації вивчали багато вітчизняних вчених, таких як С.Г. Бабенко, О.В. Березін, А.Г. Драбовський, В.І. Куцик, О.О. Нестуля, А.О. Пантелеймоненко, Г.П. Скляр, що дозволило обґрунтувати індикатори та показники такої складової потенціалу розвитку.

© Педченко Н.С., 2012

Однак, за наявності досить значної кількості робіт за обраною проблематикою, математичний апарат для оцінки перспектив використання соціальної складової в системі управління потенціалом розвитку підприємств та організацій споживчої кооперації достатньо не описаний.

Метою цієї статті є доведення можливості використання методики трендового аналізу в системі управління соціальною складовою потенціалу розвитку підприємств та організацій споживчої кооперації.

Виділені окремі показники соціальної складової потенціалу розвитку підприємств і організацій споживчої кооперації (таблиця 1) стануть основою для здійснення аналізу та отримання достовірної оцінки ефективності управління системою споживчої кооперації на їхній основі. Для цього доцільним, на нашу думку, є застосування методу екстраполяції трендів, що дозволить спрогнозувати тенденцію ефективності використання соціальної складової на будь-який проміжок часу за допомогою лінійної, квадратичної, ступеневої, показникової, логістичної, параболічної, гіперболічної, поліноміальної залежностей рівняння тренду [1 с. 206, 11 с. 262, 12 с. 194]. Запропонований метод екстраполяції трендів у системі управління соціальною складовою потенціалу має такі переваги, як універсальність при врахуванні необхідних показників динамічного ряду і на їхній основі прогнозування тенденції подальшого розвитку, що є адекватною реальним умовам господарювання. Недоліком при цьому є використання часу як єдиного фактора під час формування трендового рівняння залежності. На думку спадають слова В. Белінського, з якими неможливо не погодитись, що «із усіх критиків найбільш великий, найгеніальніший, найбільш непогрішимий є час», відтіняючи безперечність його дії.

Параметри рівняння тренду середньоспискової чисельності працюючих та розрахунок проміжних показників лінійної залежності рівняння тренду наведено в таблиці 1.

Таблиця 2 – Динаміка середньоспискової чисельності працюючих та розрахунок проміжних показників лінійної залежності рівняння тренду

t	Y_i	t^2	Yt	\hat{y}_t	$ Y_i - \hat{y}_t $	$(Y_i - \hat{y}_t)^2$	$(Y_i - \hat{y}_t \cdot 100) : Y_i$	Y^2
1	142,1	1	142,1	130,26	11,8	140,13	8,33	20192,41
2	121,18	4	242,36	120,48	0,7	0,50	0,58	14684,59
3	105,68	9	317,04	110,69	5,0	25,10	4,74	11168,26
4	96,82	16	387,28	100,90	4,1	16,68	4,22	9374,112
5	81,005	25	405,025	91,12	10,1	102,28	12,48	6561,81
6	77,749	36	466,494	81,33	3,6	12,84	4,61	6044,907
7	69,856	49	488,992	71,55	1,7	2,86	2,42	4879,861
8	67,198	64	537,584	61,76	5,4	29,57	8,09	4515,571
9	58,476	81	526,284	51,97	6,5	42,27	11,12	3419,443
45	820,064	285	3513,159	820,064	0,0	372,2	56,59	80840,97

Виходячи з даних таблиці 2 за допомогою аналітичного вирівнювання і екстраполяції тренду, одержимо інтервальний прогноз до 2015 року для кожного з наведених показників соціальної складової потенціалу розвитку підприємств та організацій споживчої кооперації. Виняток становитиме кількість обласних спілок, оскільки їхня чисельність залишається незмінною протягом вказаного періоду (за винятком виходу у 2010 році Харківської ОСС з системи Укоопспілки).

Форму аналітичного вираження зв'язку за допомогою кореляційного поля візуалізуємо за допомогою рисунка 1.

Параметри рівняння тренду кількості районних споживчих спілок та розрахунок проміжних показників лінійної залежності рівняння тренду наводимо в таблиці 3.

Таблиця 2 – Динаміка показників соціальної складової потенціалу розвитку організації та підприємств споживчої кооперації за 2002-2010 рр. [складено автором на основі 2-10]

Показники	Відносне відхилення 2010 р. проти																
	2002 р.	2003 р.	2004 р.	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.								
Середньоспискова чисельність працюючих, тис. осіб	142,1	121,2	105,7	96,8	81,0	77,7	69,9	67,2	58,4	87,02	83,71	75,21	72,19	60,41	55,33	48,26	41,15
Кількість обласних спілок споживчої кооперації, один.	22	22	22	22	22	22	22	22	21	95,45	95,45	95,45	95,45	95,45	95,45	95,45	95,45
Кількість районних споживспілок, один.	250	247	241	237	228	228	222	217	190	87,56	85,59	83,33	83,33	80,17	78,84	76,92	76,00
Кількість районних споживтоваристів, один.	212	205	208	204	200	200	197	194	180	92,78	91,37	90,00	90,00	88,24	86,54	87,80	84,91
Кількість споживчих товаристів, один.	1781	1849	1865	1879	1933	1933	1911	1880	1652	87,87	86,45	85,46	85,46	87,92	88,58	89,35	92,76
Кількість пайовиків, тис. осіб	1100	918	875,4	839,8	723,4	698	595,4	507,8	483,8	95,27	81,26	69,31	66,88	57,61	55,27	52,70	43,98
Кількість студентів, які навчаються за направленнями	4397	0	4231	3507	0	3573	3512	3285	3025	92,09	86,13	84,66	0	86,26	71,50	0	68,80
Матеріально-технічна база, розташована в сільській місцевості, один.	17325	15832	14280	13359	10806	10806	9808	9206	8279	89,93	84,41	76,61	76,61	61,97	57,98	52,29	47,79

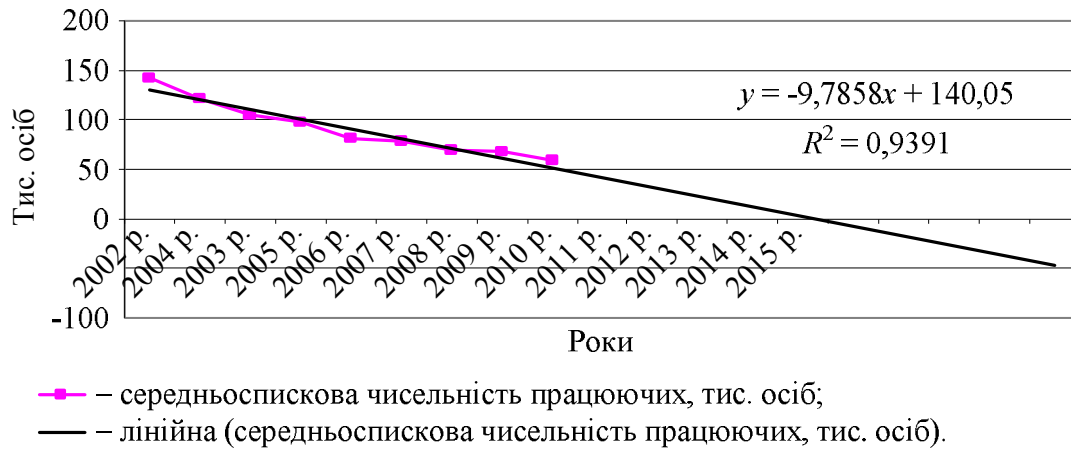

Рисунок 1 – Трендова модель лінійної залежності середньоспискової чисельності працюючих в системі Укоопспілки за 2002-2015 рр.

Таблиця 3 – Динаміка кількості районних споживчих спілок та розрахунок проміжних показників лінійної залежності рівняння тренду

t	Y_i	t^2	Yt	\hat{y}_t	$ Y_i - \hat{y}_t $	$(Y_i - \hat{y}_t)^2$	$(Y_i - \hat{y}_t \cdot 100) : Y_i$	Y^2
1	250	1	250	254,02	4,0	16,18	1,61	62500
2	247	4	494	247,74	0,7	0,55	0,30	61009
3	241	9	723	241,46	0,5	0,21	0,19	58081
4	237	16	948	235,17	1,8	3,34	0,77	56169
5	228	25	1140	228,89	0,9	0,79	0,39	51984
6	228	36	1368	222,61	5,4	29,10	2,37	51984
7	222	49	1554	216,32	5,7	32,24	2,56	49284
8	217	64	1736	210,04	7,0	48,46	3,21	47089
9	190	81	1710	203,76	13,8	189,22	7,24	36100
45	2060	285	9923	2060	0,0	320,1	18,63	474200

Форму аналітичного вираження зв'язку за допомогою кореляційного поля візуалізуємо за допомогою рисунка 2.

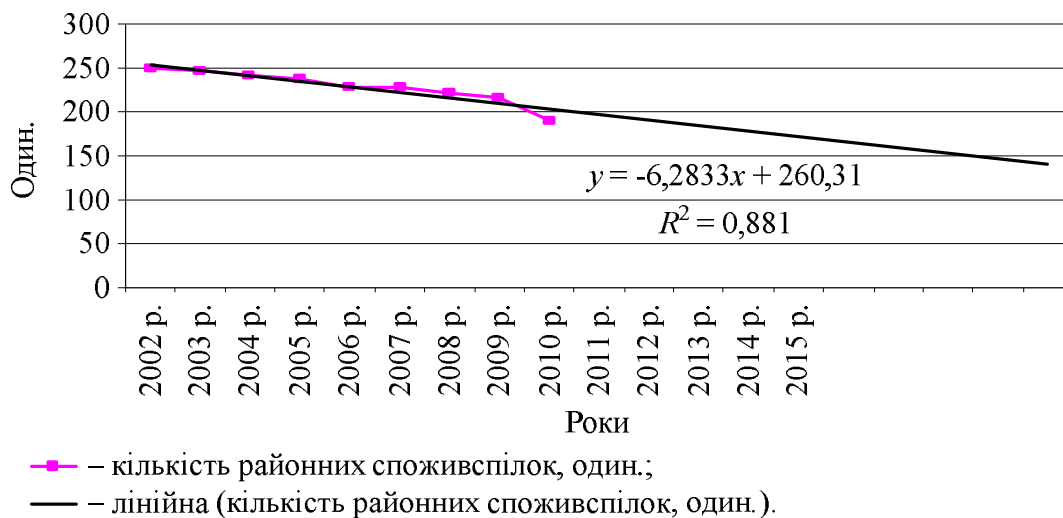

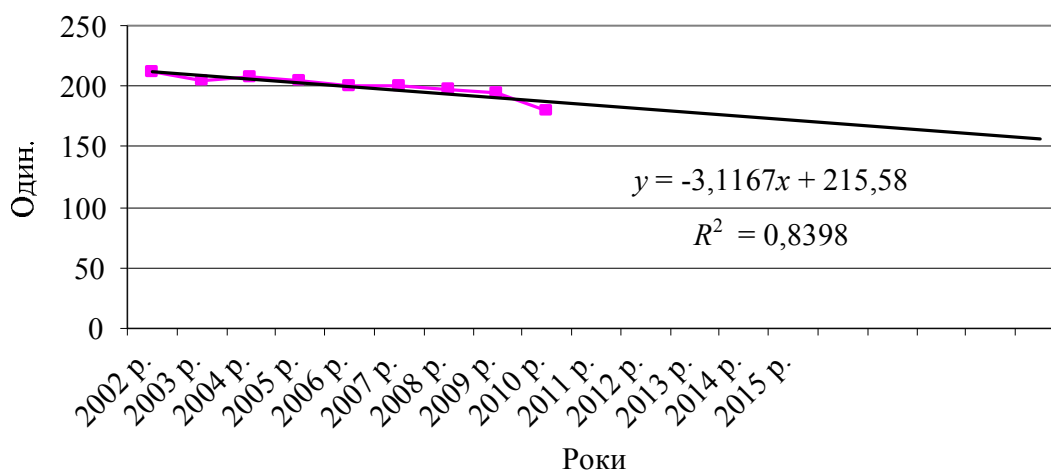
Рисунок 2 – Трендова модель лінійної залежності кількості районних споживчих спілок у системі Укоопспілки за 2002-2015 рр.

Параметри рівняння тренду кількості районних споживтовариств та розрахунок проміжних показників лінійної залежності рівняння тренду наведено в таблиці 4.

Таблиця 4 – Динаміка кількості районних споживтовариств та розрахунок проміжних показників лінійної залежності рівняння тренду

t	Y_i	t^2	Yt	\hat{y}_t	$ Y_i - \hat{y}_t $	$(Y_i - \hat{y}_t)^2$	$(Y_i - \hat{y}_t \cdot 100) : Y_i$	Y^2
1	212	1	212	212,47	0,5	0,22	0,22	44944
2	205	4	410	209,35	4,4	18,92	2,12	42025
3	208	9	624	206,23	1,8	3,12	0,85	43264
4	204	16	816	203,12	0,9	0,78	0,43	41616
5	200	25	1000	200,00	0,0	0,00	0,00	40000
6	200	36	1200	196,88	3,1	9,71	1,56	40000
7	197	49	1379	193,77	3,2	10,45	1,64	38809
8	194	64	1552	190,65	3,4	11,22	1,73	37636
9	180	81	1620	187,53	7,5	56,75	4,19	32400
45	1800	285	8813	1800	0,0	111,2	12,74	360694

Форму аналітичного вираження зв'язку за допомогою кореляційного поля представимо на рисунку 3.

- – кількість районних споживтовариств, один.;
- – лінійна (кількість районних споживтовариств, один.).

Рисунок 3 – Трендова модель лінійної залежності кількості районних споживтовариств у системі Укоопспілки за 2002-2015 рр.

Параметри рівняння тренду залежності кількості споживчих товариств та розрахунок проміжних показників поліноміальної залежності рівняння тренду наведено в таблиці 5.

Форму аналітичного вираження зв'язку за допомогою кореляційного поля зобразимо на рисунку 4.

У даному випадку використаємо поліноміальний зв'язок, оскільки він достовірніше відображає тенденцію зміни наведеного показника та його перспективи. Під час побудови лінійної залежності коефіцієнт кореляції, що вказує на тісноту зв'язку, дорівнював 14,2%, засвідчивши його відсутність. Тому в результаті підбору різних моделей було обрано трендову модель поліноміальної залежності.

Таблиця 5 – Динаміка залежності кількості споживчих товариств та розрахунок проміжних показників поліноміальної залежності рівняння тренду

t	Y_i	t^2	Yt	\hat{y}_t	$ Y_i - \hat{y}_t $	$(Y_i - \hat{y}_t)^2$	$(Y_i - \hat{y}_t \cdot 100) : Y_i$	Y^2
1	1781	1	1781	1756,56	24,4	597,12	1,37	3171961
2	1849	4	3698	1838,66	10,3	107,00	0,56	3418801
3	1865	9	5595	1895,98	31,0	959,51	1,66	3478225
4	1879	16	7516	1928,52	49,5	2452,63	2,64	3530641
5	1933	25	9665	1936,30	3,3	10,89	0,17	3736489
6	1933	36	11598	1919,30	13,7	187,58	0,71	3736489
7	1911	49	13377	1877,54	33,5	1119,84	1,75	3651921
8	1880	64	15040	1811,00	69,0	4761,55	3,67	3534400
9	1652	81	14868	1719,68	67,7	4581,12	4,10	2729104
45	16683	285	83138	16683,5	0,5	14777,2	16,63	30988031

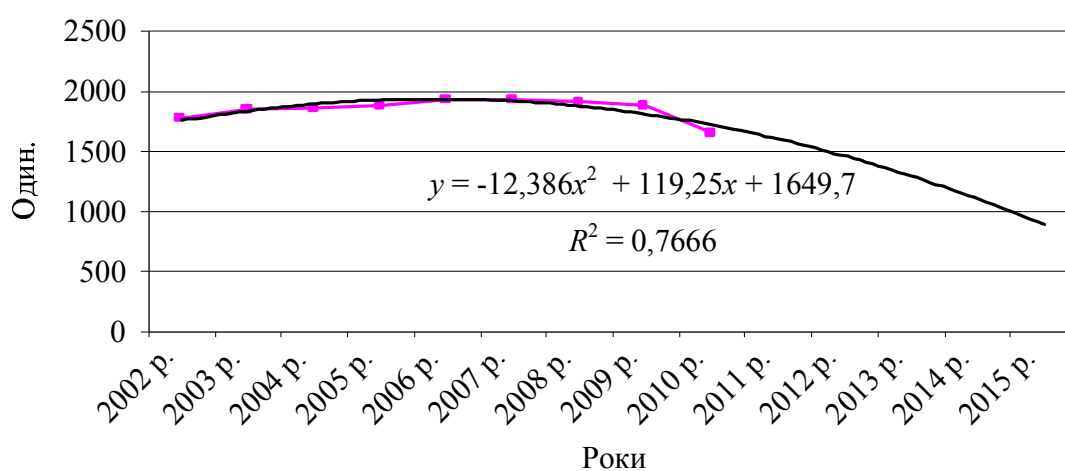

Рисунок 4 – Трендова модель поліноміальної залежності кількості споживчих товариств у системі Укоопспілки за 2002-2015 рр.

Параметри рівняння тренду динаміки кількості пайовиків та розрахунок проміжних показників лінійної залежності рівняння тренду наведено в таблиці 6.

Таблиця 6 – Динаміка кількості пайовиків та розрахунок проміжних показників лінійної залежності рівняння тренду

t	Y_i	t^2	Yt	\hat{y}_t	$ Y_i - \hat{y}_t $	$(Y_i - \hat{y}_t)^2$	$(Y_i - \hat{y}_t \cdot 100) : Y_i$	Y^2
1	1100	1	1100	1042,21	57,8	3339,30	5,25	1210000
2	918	4	1836	968,93	50,9	2593,53	5,55	842724
3	875,4	9	2626,2	895,64	20,2	409,66	2,31	766325,2
4	839,8	16	3359,2	822,35	17,4	304,39	2,08	705264
5	723,4	25	3617	749,07	25,7	658,78	3,55	523307,6
6	698	36	4188	675,78	22,2	493,73	3,18	487204
7	595,4	49	4167,8	602,49	7,1	50,32	1,19	354501,2
8	507,8	64	4062,4	529,21	21,4	458,25	4,22	257860,8
9	483,8	81	4354,2	455,92	27,9	777,29	5,76	234062,4
45	6741,6	285	29310,8	6741,6	0,0	9085,2	33,09	5381249

Форму аналітичного вираження зв'язку за допомогою кореляційного поля відобразимо на рисунку 5.

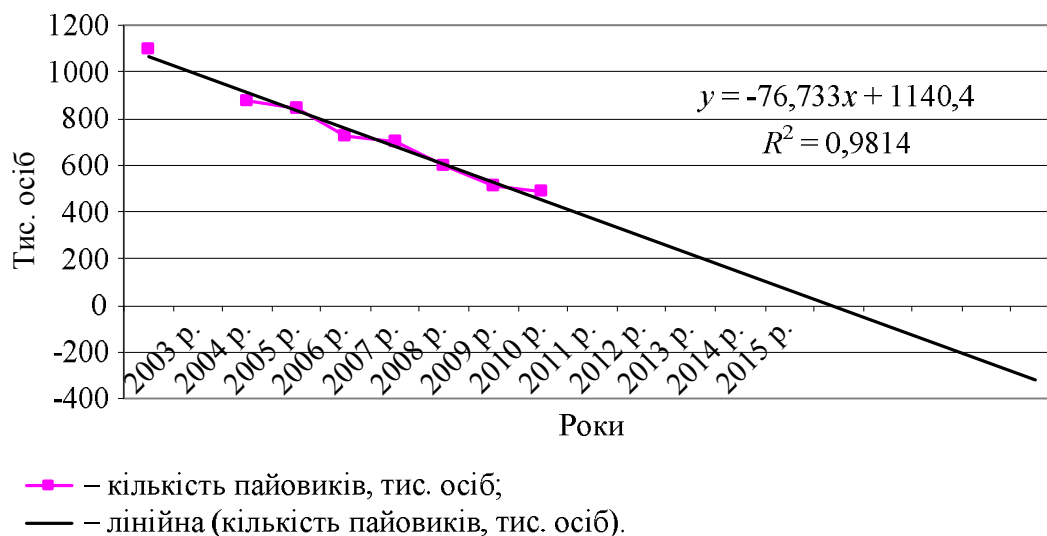

Рисунок 5 – Трендова модель лінійної залежності кількості пайовиків у системі Укоопспілки за 2002-2015 рр.

Параметри рівняння тренду динаміки кількості студентів, які навчаються за напрямленнями, та розрахунок проміжних показників лінійної залежності рівняння тренду наведено в таблиці 7.

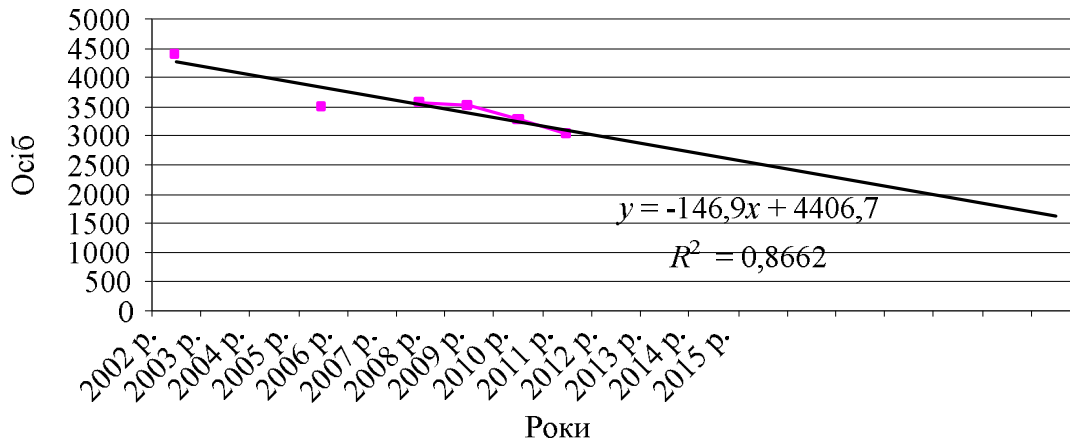
Таблиця 7 – Динаміка кількості студентів, які навчаються за напрямленнями, та розрахунок проміжних показників лінійної залежності рівняння тренду

t	Y_i	t^2	Yt	\hat{y}_t	$ Y_i - \hat{y}_t $	$(Y_i - \hat{y}_t)^2$	$(Y_i - \hat{y}_t \cdot 100) : Y_i$	Y^2
1	4397	1	4397	4394,62	2,4	5,65	0,05	19333609
2	4397	4	8794	4224,69	172,3	29691,12	3,92	19333609
3	4231	9	12693	4054,76	176,2	31062,10	4,17	17901361
4	3507	16	14028	3884,82	377,8	142749,63	10,77	12299049
5	3507	25	17535	3714,89	207,9	43217,79	5,93	12299049
6	3573	36	21438	3544,96	28,0	786,49	0,78	12766329
7	3512	49	24584	3375,02	137,0	18762,91	3,90	12334144
8	3285	64	26280	3205,09	79,9	6385,79	2,43	10791225
9	3025	81	27225	3035,16	10,2	103,14	0,34	9150625
45	33434	285	156974	33434	0,0	272764,6	32,29	126209000

Форму аналітичного вираження зв'язку за допомогою кореляційного поля покажемо на рисунку 6.

Параметри рівняння тренду динаміки матеріально-технічної бази, розташованої в сільській місцевості, та розрахунок проміжних показників лінійної залежності рівняння тренду наведено в таблиці 8.

Форму аналітичного вираження зв'язку за допомогою кореляційного поля візуалізуємо за допомогою рисунка 7.

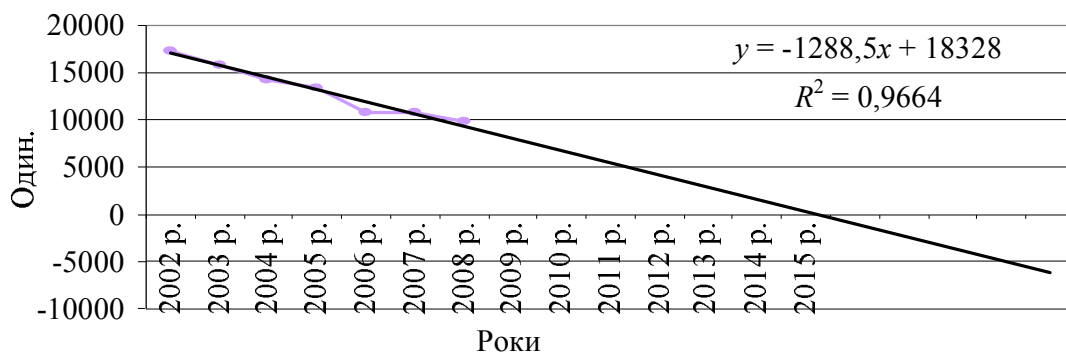

—■— — кількість студентів, які навчаються за напрямленнями;
 — — лінійна (кількість студентів, які навчаються за напрямленнями).

Рисунок 6 – Трендова модель лінійної залежності кількості студентів, які навчаються за напрямленнями, в системі Укоопспілки за 2002-2015 рр.

Таблиця 8 – Динаміка матеріально-технічної бази, розташованої в сільській місцевості, та розрахунок проміжних показників лінійної залежності рівняння тренду

t	Y_i	t^2	Yt	\hat{y}_i	$ Y_i - \hat{y}_i $	$(Y_i - \hat{y}_i)^2$	$\frac{(Y_i - \hat{y}_i \cdot 100): Y_i}{Y_i}$	Y^2
1	17325,00	1,00	17325,00	16692,93	632,07	399508,27	3,65	300155625
2	15832,00	4,00	31664,00	15566,95	265,05	70251,50	1,67	250652224
3	14280,00	9,00	42840,00	14440,97	160,97	25910,27	1,13	203918400
4	13359,00	16,00	53436,00	13314,98	44,02	1937,47	0,33	178462881
5	10806,00	25,00	54030,00	12189,00	1383,00	1912689,00	12,80	116769636
6	10806,00	36,00	64836,00	11063,02	257,02	66057,57	2,38	116769636
7	9808,00	49,00	68656,00	9937,03	129,03	16649,60	1,32	96196864
8	9206,00	64,00	73648,00	8811,05	394,95	155985,50	4,29	84750436
9	8279,00	81,00	74511,00	7685,07	593,93	352756,80	7,17	68541841
45	109701,00	285,00	480946,00	109701,00	0,00	3001745,98	34,74	1416217543

—■— — матеріально-технічна база, розташована у сільській місцевості, один.;
 — — лінійна (матеріально-технічна база, розташована у сільській місцевості, один.).

Рисунок 7 – Трендова модель лінійної залежності матеріально-технічної бази, розташованої в сільській місцевості, в системі Укоопспілки за 2002-2015 рр.

Перевірку достовірності застосування трендового методу та його результатів (таблиця 9) здійснимо на основі:

- тисноти зв'язку за допомогою обрахування лінійного коефіцієнта кореляції (r);
- частки впливу фактора, що досліджується, через визначення коефіцієнта детермінації (R^2);
- надійності прогнозу, розрахувавши відносну помилку апроксимації (ϵ);
- істотності, невинновості прогнозу, на основі критерію Фішера (таблиця 9).

Таблиця 9 – Показники перевірки тисноти, надійності прогнозу, істотності зв'язку та частки впливу фактора, що досліджується

Показник	Рівняння залежності	Коефіцієнт детермінації (R^2)	Лінійний коефіцієнт кореляції (r)	Відносна помилка апроксимації (ϵ)	Критерій Фішера	
					розрахований ($F_{\text{розрах}}$)	Табличний ($F_{\text{табл}}$)
Середньоспикова чисельність працюючих, тис. осіб	$y = -9,7858x + 140,05$	0,9391	-0,969	6,29	108,06	5,59
Кількість районних споживспілок, один.	$y = -6,2833x + 260,31$	0,881	-0,939	2,07	51,81	5,59
Кількість районних споживтовариств, один.	$y = -3,1167x + 215,58$	0,8398	-0,916	1,42	36,69	5,59
Кількість споживчих товариств, один.	$y = -12,386x^2 + 119,25x + 1649,7$	0,7666	–	1,85	9,85	5,14
Кількість пайовиків, тис. осіб	$y = -76,733 + 1140,4$	0,9814	-0,986	3,68	248,29	5,59
Кількість студентів, які навчаються за направленнями	$y = -146,9x + 4406,7$	0,8662	-0,930	3,59	44,47	5,59
Матеріально-технічна база, розташована в сільській місцевості, один.	$y = -1288,5x + 18328$	0,9664	-0,98	3,86	177,39	5,59

Обчислений лінійний коефіцієнт кореляції (r) (тіснота зв'язку) вказує на тісний зв'язок між фактором часу та показниками, що засвідчують ефективність управління соціальною складовою, серед яких:

- середньоспикова чисельність працюючих осіб (зв'язок тісний на 96,9%);
- кількість районних споживспілок (зв'язок тісний на 93,9%);
- кількість районних споживтовариств (зв'язок тісний на 91,6%);
- кількість пайовиків (зв'язок тісний на 98,6%);
- кількість студентів, які навчаються за направленнями (зв'язок тісний на 93,0%);
- матеріально-технічна база, розташована в сільській місцевості (зв'язок тісний на 98,0%).

Оцінка тисноти взаємозв'язку змінних факторів дає можливість зробити висновок про те, що моделі не містять чинників, які підлягають виключенню.

Коефіцієнт детермінації (R^2), що визначає частку впливу часу на ефективність управління соціальною складовою потенціалу розвитку підприємств та організацій споживчої кооперації через показники, які досліджуються, становить:

– для середньоспискової чисельності працюючих осіб 93,91%, коли 6,09% інші фактори;

– для кількості районних споживспілок – 88,1%, коли 11,9% інші;

– для кількості районних спожив товариств – 83,98%, коли 16,02% інші;

– для кількості споживчих товариств – 76,66, коли 23,34% інші;

– для кількості пайовиків – 98,14%, коли 1,86% інші;

– для кількості студентів, які навчаються за направленнями, – 86,62%, коли 13,38% інші;

– для матеріально-технічної бази, розташованої в сільській місцевості, – 96,64%, коли 3,36% інші.

Відносна помилка апроксимації (ϵ), що засвідчує надійність прогнозу, коливається від 1,42% до 6,29% та підкреслює високий рівень адекватності лінійного рівняння до реальних умов господарської діяльності, оскільки не перевищує 10%.

За критерієм Фішера, який гарантує істотність, невивадковість прогнозу, можна стверджувати, що з ймовірністю 0,95 модель є достовірною, оскільки критерій розрахований більший за значення критерію Фішера табличного (таблиця 9). Таким чином, можемо зробити висновок, що запропоновані моделі є придатними для їхнього практичного використання з метою прогнозування загального рівня перспективності соціальної складової потенціалу розвитку підприємства та організацій споживчої кооперації шляхом підстановки ймовірних значень показників.

Висновки. Отже, отриманий в результаті дослідження динамічний ряд прогнозних показників свідчить про зниження соціальної значимості споживчої кооперації та її скорочення в майбутньому, принаймні на це вказують обрані для проведення дослідження показники. Висновок можна скоригувати на обмеженість застосованих показників і в більшості випадків на їхнє одностороннє кількісне вираження.

Список літератури

1. Лугінін О.Є. Статистика: підручник / О.Є. Лугінін. – К.: Центр учбової л-ри, 2007. – 608 с.
2. Основні показники господарсько-фінансової діяльності підприємств і організацій Кримспоживспілки, облспоживспілок за 2010 рік. – К.: Центральна спілка споживчих товариств України / Укоопспілка, 2011. – 103 с.
3. Показники господарсько-фінансової діяльності підприємств і організацій системи Укоопспілки за 2009 рік. – К.: Центральна спілка споживчих товариств України / Укоопспілка, 2010. – 107 с.
4. Показники господарсько-фінансової діяльності підприємств і організацій системи Укоопспілки за 2004-2008 роки. – К.: Центральна спілка споживчих товариств України / Укоопспілка, 2009. – 118 с.
5. Основні показники господарсько-фінансової діяльності підприємств і організацій системи Укоопспілки за 2007 рік. – К.: Центральна спілка споживчих товариств України / Укоопспілка, 2008. – 109 с.
6. Основні показники господарсько-фінансової діяльності підприємств Укоопспілки за 2006 рік. – К.: Центральна спілка споживчих товариств України / Укоопспілка, 2007. – 111 с.
7. Основні показники господарсько-фінансової діяльності підприємств Укоопспілки за 2005 рік. – К.: Центральна спілка споживчих товариств України / Укоопспілка, 2006. – 127 с.

8. Основні показники господарсько-фінансової діяльності підприємств Укоопспілки за 2004 рік. – К.: Центральна спілка споживчих товариств України / Укоопспілка, 2005. – 126 с.
9. Показники господарсько-фінансової діяльності підприємств і організацій системи Укоопспілки за 1999-2003 роки. – К.: Центральна спілка споживчих товариств України / Укоопспілка, 2004. – 140 с.
10. Основні показники господарсько-фінансової діяльності підприємств і організацій системи Укоопспілки за 2002 рік. – К.: Центральна спілка споживчих товариств України / Укоопспілка, 2003. – 134 с.
11. Ткач Є.І. Загальна теорія статистики: підручник / Є.І. Ткач, В.П. Сторожук. – К.: Центр учбової л-ри, 2009. – 442 с.
12. Щурик М.В. Статистика: навч. посіб. / М.В. Щурик. – Л.: Магнолія-2006, 2009. – 545 с.

УДК 330.8 (477)
Прокоф'єва К.В.

КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ ПІДХОДІВ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ КАТЕГОРІЇ «ПОСЛУГА»

У статті проаналізовано існуючі на даний момент часу визначення категорії «послуга», систематизовано в підходи та виявлено найбільш змістовні.

Ключові слова: *послуга, вид діяльності, продукт.*

З усього розмаїття існуючих на сьогодні економічних моделей найбільш поширеною для планування, прогнозування та аналізу економічних процесів є трисекторна модель економіки. Достовірність результатів планування і прогнозування розвитку економіки напряму залежить від правильності і якості побудови економічної моделі яка в свою чергу, залежить від детальності вивчення особливостей кожного з трьох секторів економіки.

Слід зазначити, що третинному сектору економіки довгий час не приділялося достатньо уваги з боку вчених-економістів, так як він не був визначальним у структурі світової економіки. Вивчення сфери послуг набуло позитивної динаміки в 60-х роках ХХ століття у зв'язку із структурними змінами у світовій економіці – переходом від економіки виробництва товарів до надання послуг.

У своїх працях вивченням третинного сектору займалися такі відомі вчені, як А. Сміт, Ж.-Б. Сей, А. Маршалл, К. Маркс. Д. Белл і О. Тоффлер, вони вивчали перехід від економіки виробництва товарів до надання послуг. Вивченням послуги як самостійної галузі у структурі суспільного виробництва займалися Є. Горомов, В. Ковиженко, М. Солодков.

Вектор розвитку сфери послуг як важливого структурного елемента суспільного виробництва багато в чому буде залежати від того які структурні елементи економіки будуть включені до її складу. Однак визначення чіткого списку складових сфери послуг ускладнено досить великою кількістю неоднозначних підходів і тлумачень визначення сутності категорії «послуга». У зв'язку із цим актуальним стає питання подальшого дослідження підходів визначення сутності категорії «послуга».

Метою цієї статті є аналіз існуючих на сьогодні визначень категорії «послуга», об'єднання їх у підходи і виявлення найбільш змістовних за ознакою єдності.